

Pôvod druhov hospodárskych zvierat

Zootechnická taxonómia

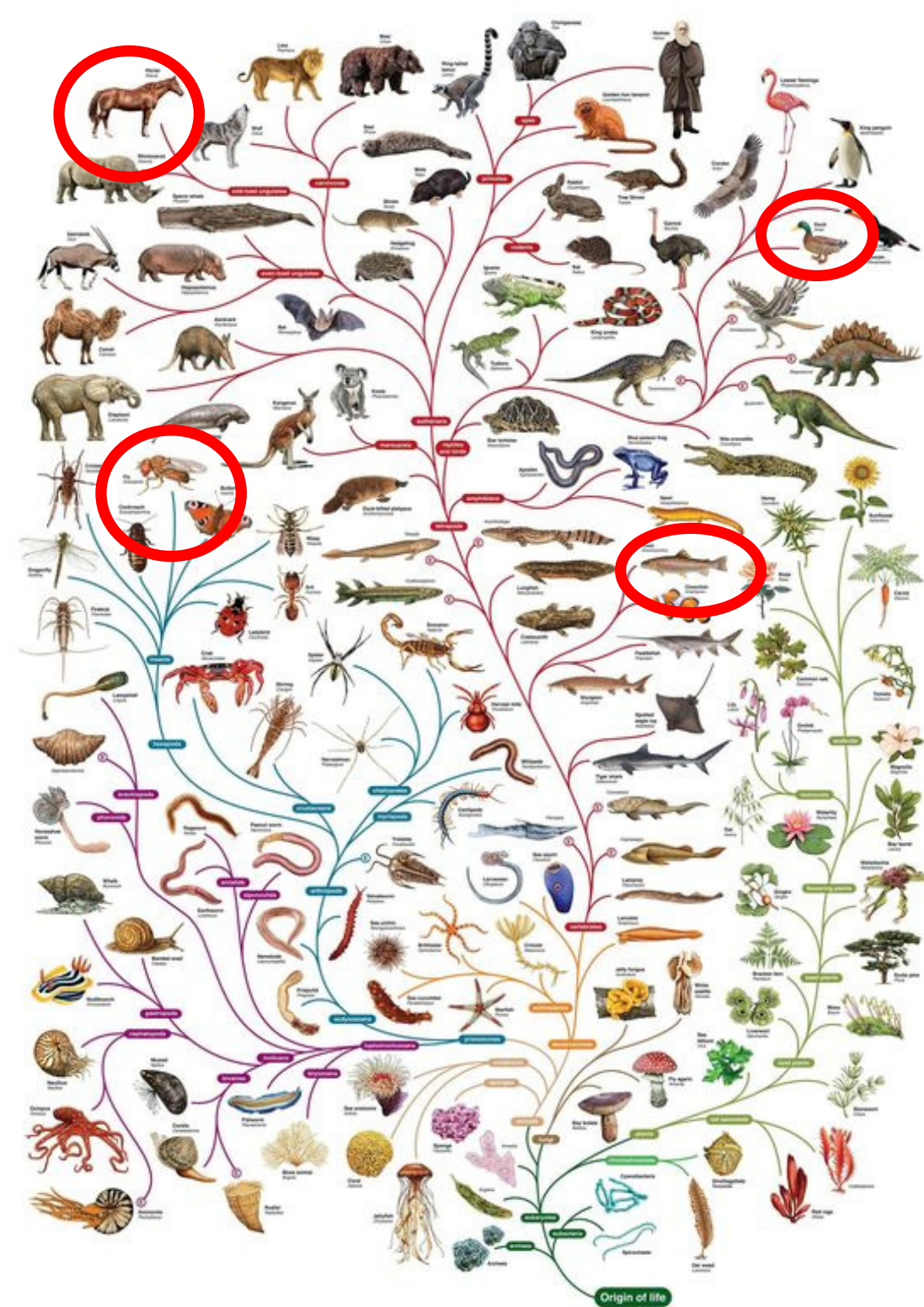
Gestor a skúšajúci: doc. Mgr. Peter Juhás, PhD.

Ústav chovu zvierat, pavilón Z, č. dverí 11.

Peter.Juhas@uniag.sk

Zoologické zatriedenie hospodárskych zvierat

- Ríša: živočíchy
  - Kmeň: článkonožce
    - Trieda: **hmyz**
  - Kmeň: chordáty
    - Podkmeň: stavovce
      - Trieda: **ryby**
      - cicavce**
      - vtáky**

Taxonomické zatriedenie vybraných HZ

Ríša	Kmeň	Trieda	Rad	Čeľaď	Rod	Druh
Živočíchy	Článkonožce	Hmyz	Blanokrídlovce	Včelovité	Včela	
			Motýle	Priadkovité	Čmeľ	
					Priadka	

Taxonomické zatriedenie vybraných HZ

Ríša	Kmeň	Trieda	Rad	Čeľad'	Rod	Druh
Živočíchy	Chordáty	Lúčoplutvovce	Lososotvaré	Lososovité	Pstruh	
			Kaprotvaré	Kaprovité	Kapor Lieň	
			Štukotvaré	Štukovité	Št'uka	
			Ostriežotvaré	Ostriežovité	Zubáč	
			Sumcotvaré	Sumcovité	Sumec	

Taxonomické zatriedenie vybraných HZ

Ríša	Kmeň	Trieda	Rad	Čeľaď	Rod	Druh
Živočíchy	Chordáty	Cicavce	Mäsožravce	Psovité	Pes	
				Mačkovité	Mačka	
				Diviakovité	Ošípaná	
				Párnokopytníky	Byvol	
			Tur			
			Ovca			
						Turovité
				Jak		
			Nepárnokopytníky	Koňovité	Kôň	
			Dvojitozubce	Zajacovité	Králik	

Taxonomické zatriedenie vybraných HZ

Ríša	Kmeň	Trieda	Rad	Čeľaď	Rod	Druh	
Živočíchy	Chordáty	Vtáky	Pštrosy	Pštrosovité	Pštros		
				Kazuárovité	Emu		
				Holubovité	Holub		
			Zúbkozobce	Kačicovité	Hus		
					Kačica		
					Pižmovka		
			Hrabavce	Bažantovité	Bažant		
					Jarabica		
					Perlička		
					Morka		
				Kura			

Vývoj druhov

Odhadovaný výskyt predchodcov dnešných druhov.

Ryby prvohory, Silur (430 mil. r.)

Hmyz prvohory, Devón (395 mil. r.)

Cicavce druhohory, Trias (225 mil. r.)

Vtáky druhohory, Jura (190 mil. r.)

Hydina

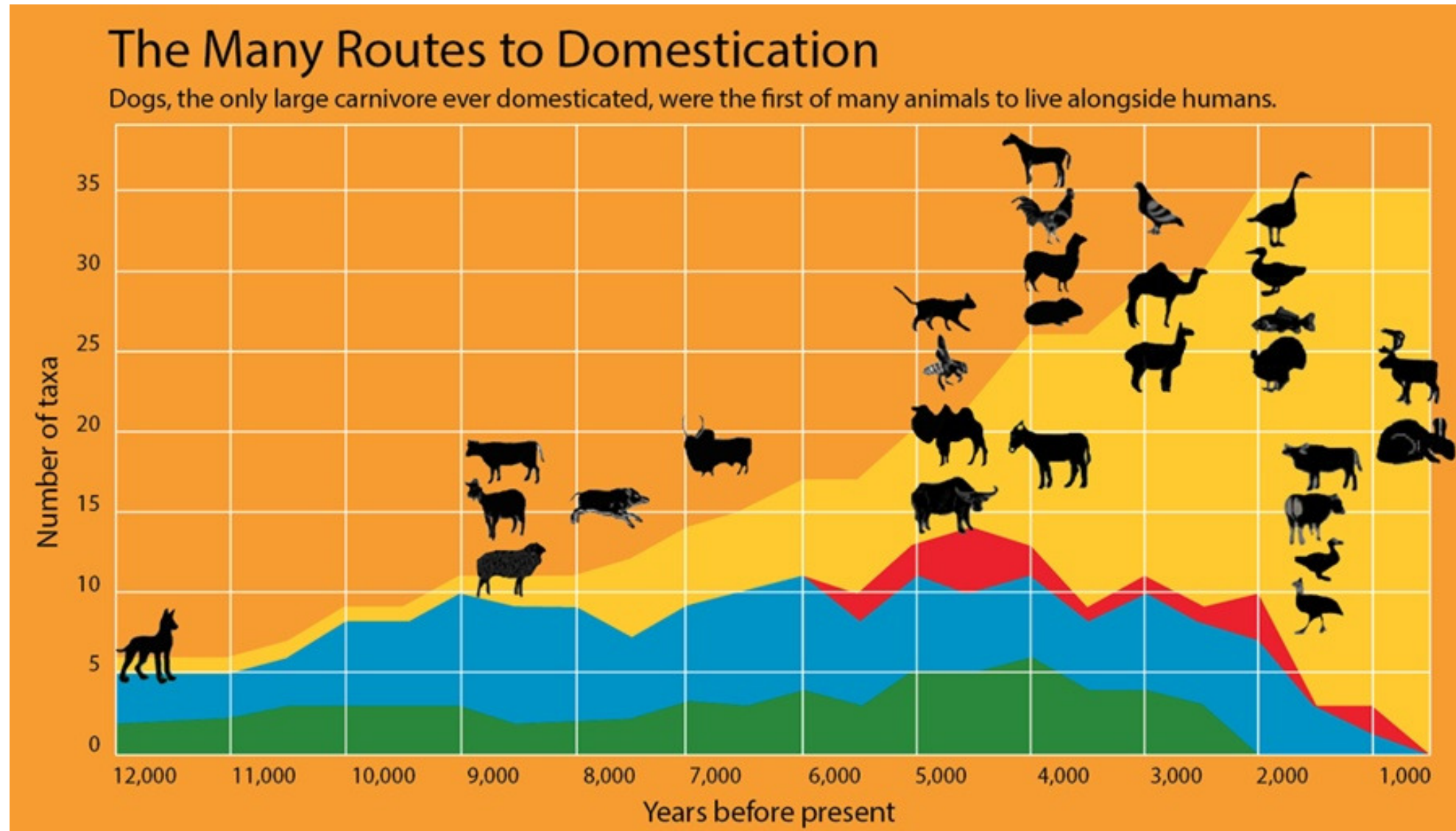
Kôň

Dobytok
Ovce
Kozy
Ošípané

Človek

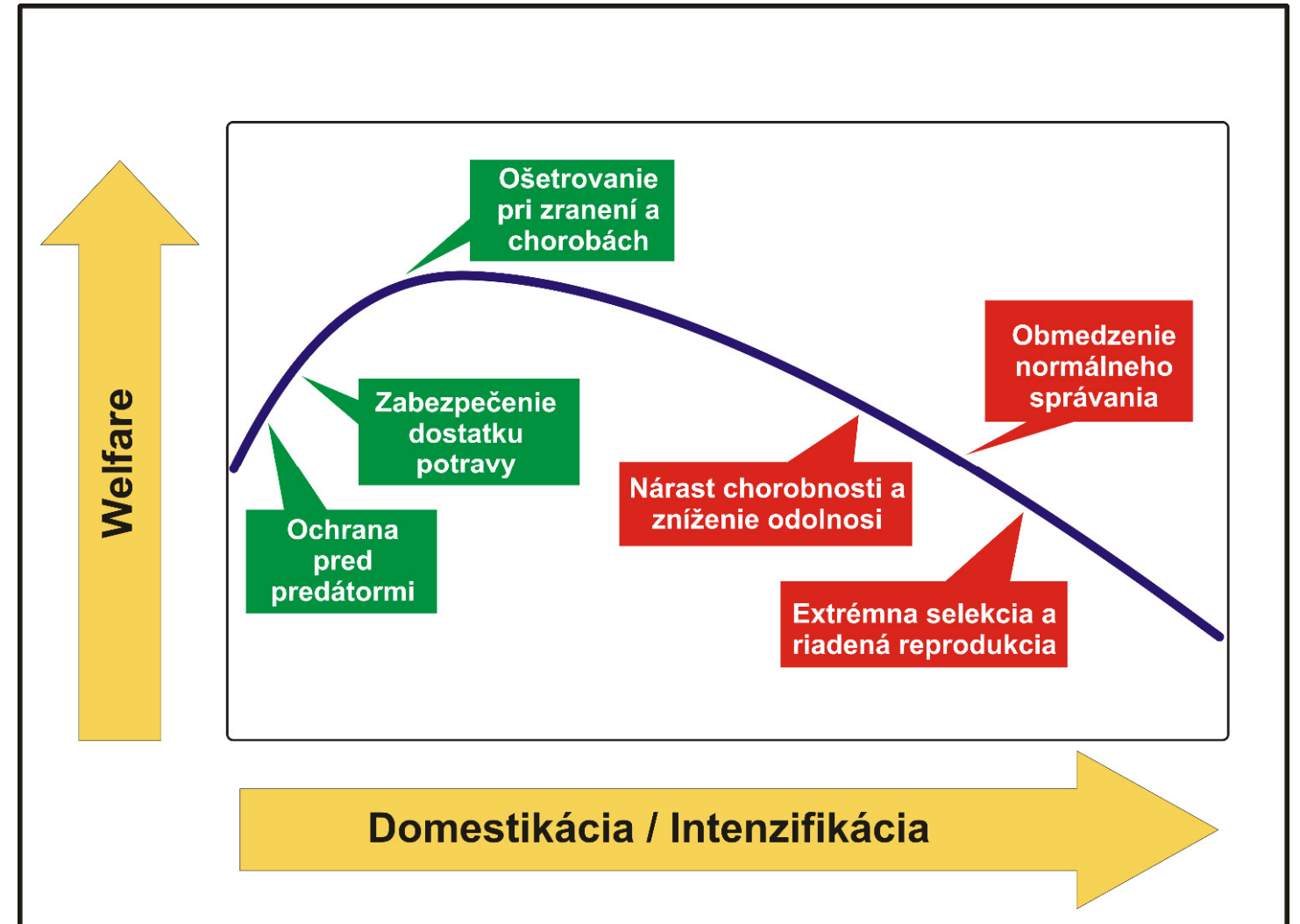
590 mil.	500 mil.	440 mil.	410 mil.	360 mil.	290 mil.	250 mil.	243 mil.	230 mil.	210 mil.	184 mil.	160 mil.	140 mil.	97 mil.	66 mil.	55 mil.	36 mil.	24 mil.	5 mil.	1,7 mil.	720 tis.	10 tis.
Kambrium	Ordovik	Silúr	Devón	Karbón	Perm	Spodný Trias	Stredný Trias	Vrchný Trias	Jura Lias	Jura Doger	Jura Malm	Spodná Krieda	Vrchná Krieda	Paleogén Paleocén	Paleogén Eocén	Paleogén Oligacén	Neogén Miocén	Neogén Pliocén	Spodný Pleistocén	Vrchný Pleistocén	Halocén
Prvohory						Druhohory							Tret'ohory					štvrtohory			

Domestikácia

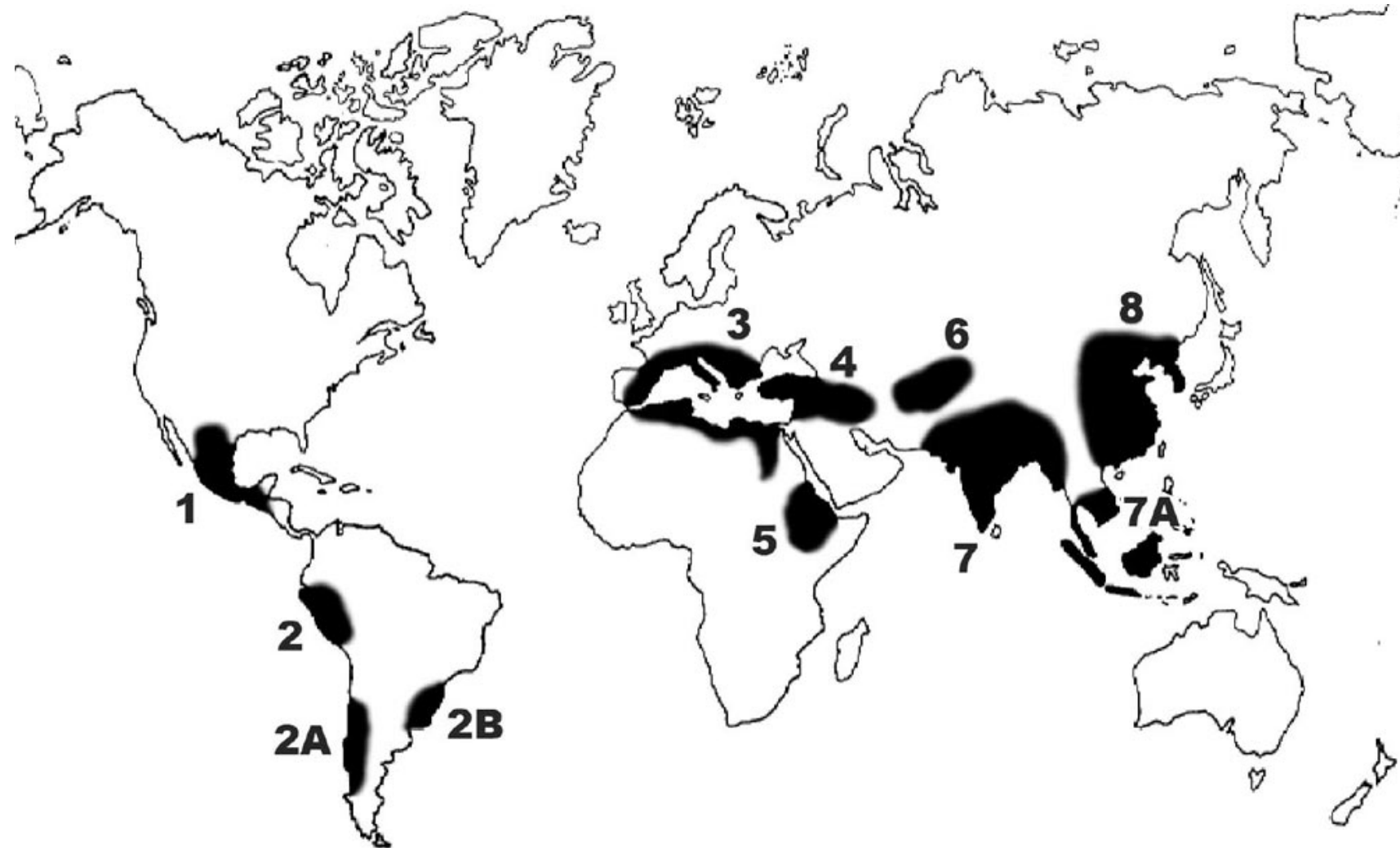

Domestikácia

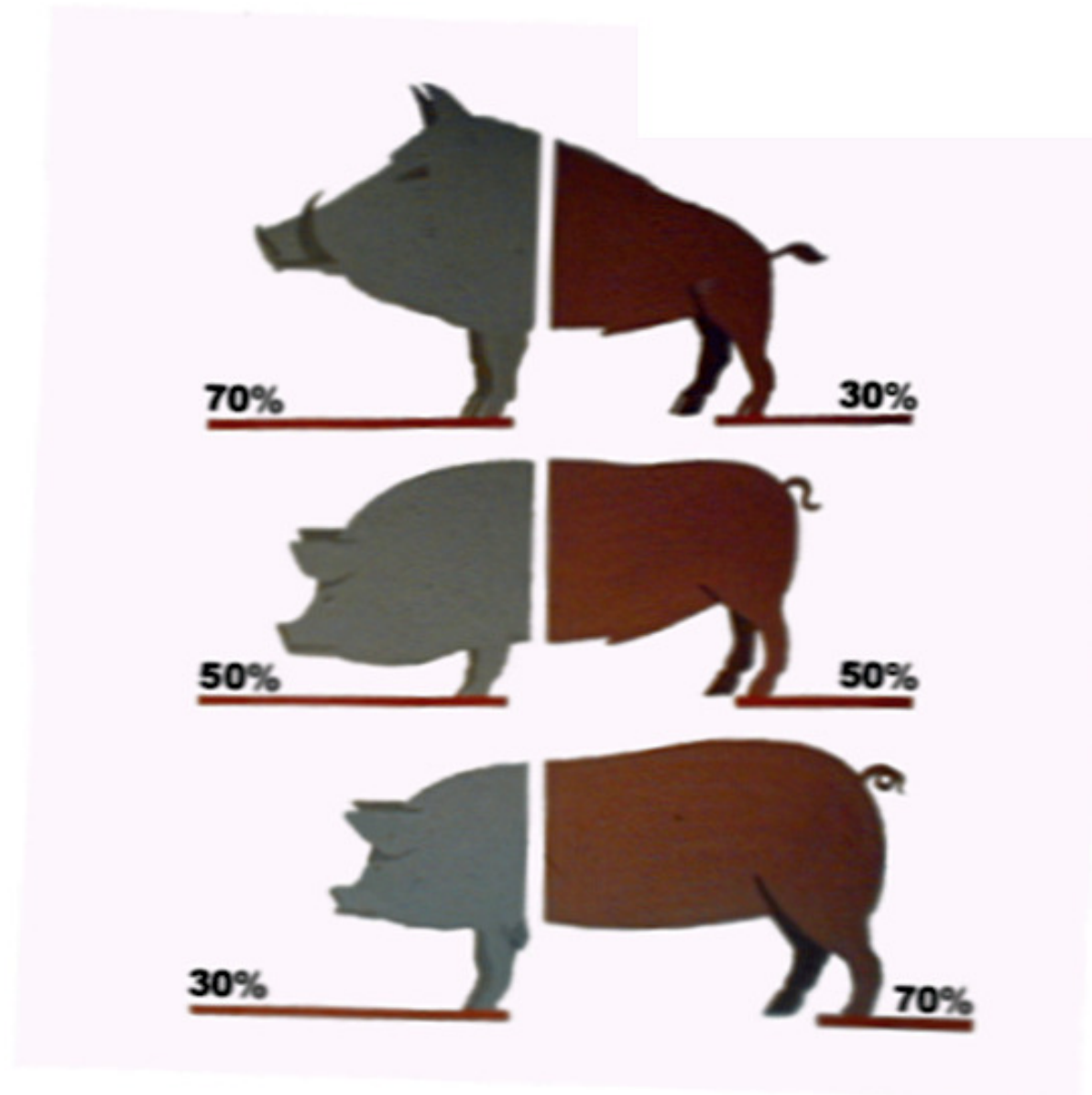

Miesta pôvodu kultúrnych plodín a domestikácie

Domestikácia – vplyv na organizmus

- **Morfologické zmeny**
  - Tvar tela
  - Tvar hlavy, rohov
  - Postavenie ušnic
  - Pokryv tela
- **Fyziologické zmeny**
  - reprodukcia
- **Anatomické zmeny**
  - Kostra
  - Svaly
  - Tuk
  - Srdce a cievna sústava
  - Pľúca
- **Temperament**

Zootechnická taxonómia

- Druh
- Plemeno
- Rodina
- Línia
- Jedinec

Druh

Druh je zoologická (najnižšia) aj zootecnická (najvyššia) taxonomická jednotka.

Klasická biologická definícia:

druh je súbor populácií, ktoré sa skutočne alebo potenciálne krížia a ktoré sú od iných súborov populácií v prírodných podmienkach reprodukčne izolované.

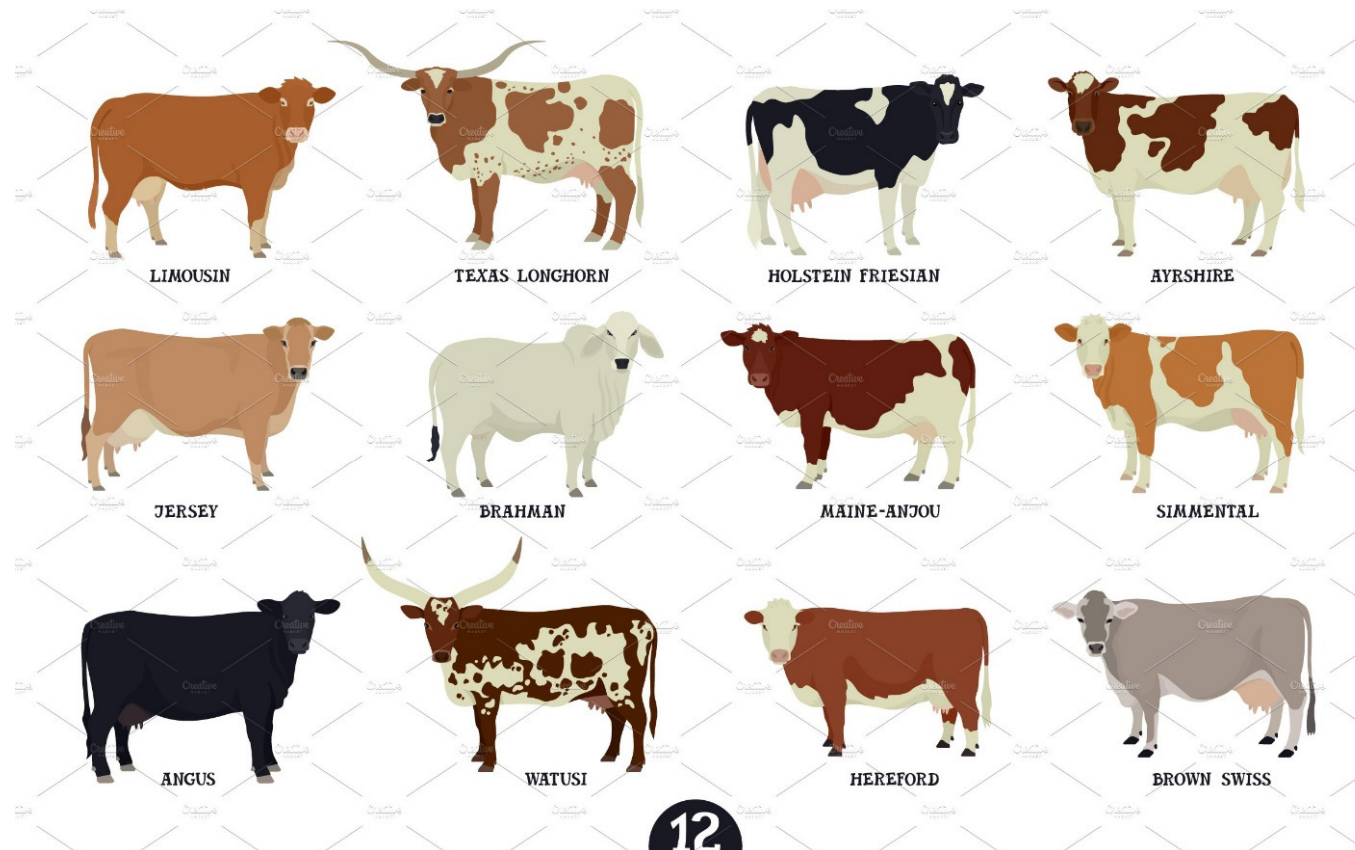
Moderná biologická definícia:

supraindividuálny biologický systém, ktorý v prírode objektívne existuje, dynamicky sa mení a v priebehu vývoja (času) neustále mení stupeň odlišnosti od ostatných druhov

Plemeno

Zvieratá toho istého druhu, rovnakého fylogenetického pôvodu s charakteristickými morfológickými a fyziologickými znakmi a vlastnosťami, ktoré tieto svoje špecifické znaky a vlastnosti prenášajú na potomstvo dovtedy, kým sa nezmenia podmienky ktoré ich vytvorili.

12

CATTLE BREEDS

Línia

Skupina zvierat (spravidla samcov) toho istého plemena, početne rádovo menšia než plemeno ale, schopná samostatnej reprodukcie, vyznačujúca sa charakteristickými vlastnosťami a znakmi.

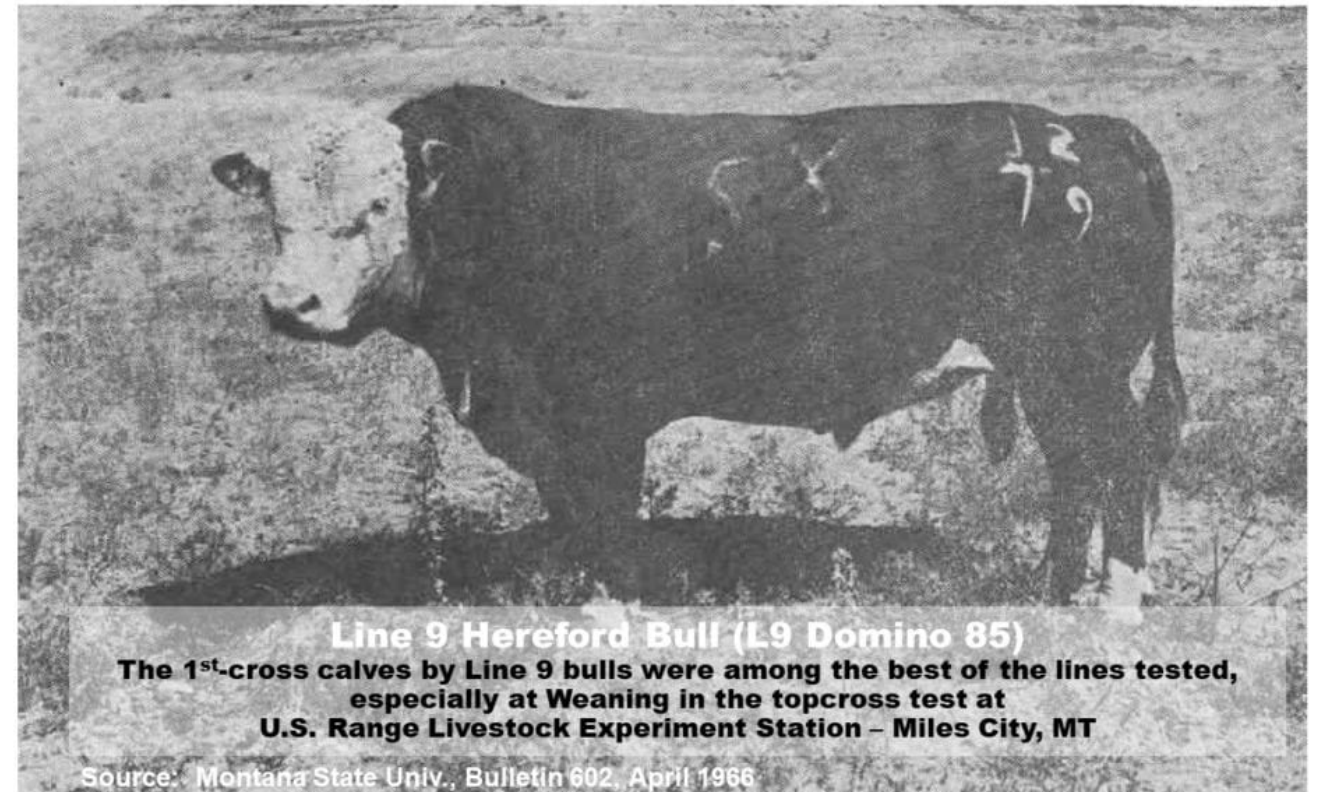
Plemenná línia

Genealogická línia

Syntetická línia

Inbredná línia

Izogénna línia

Rodina

Skupina (malá) geneticky príbuzných jedincov (samíc), pochádzajúcich po jednom predkovi - samici.

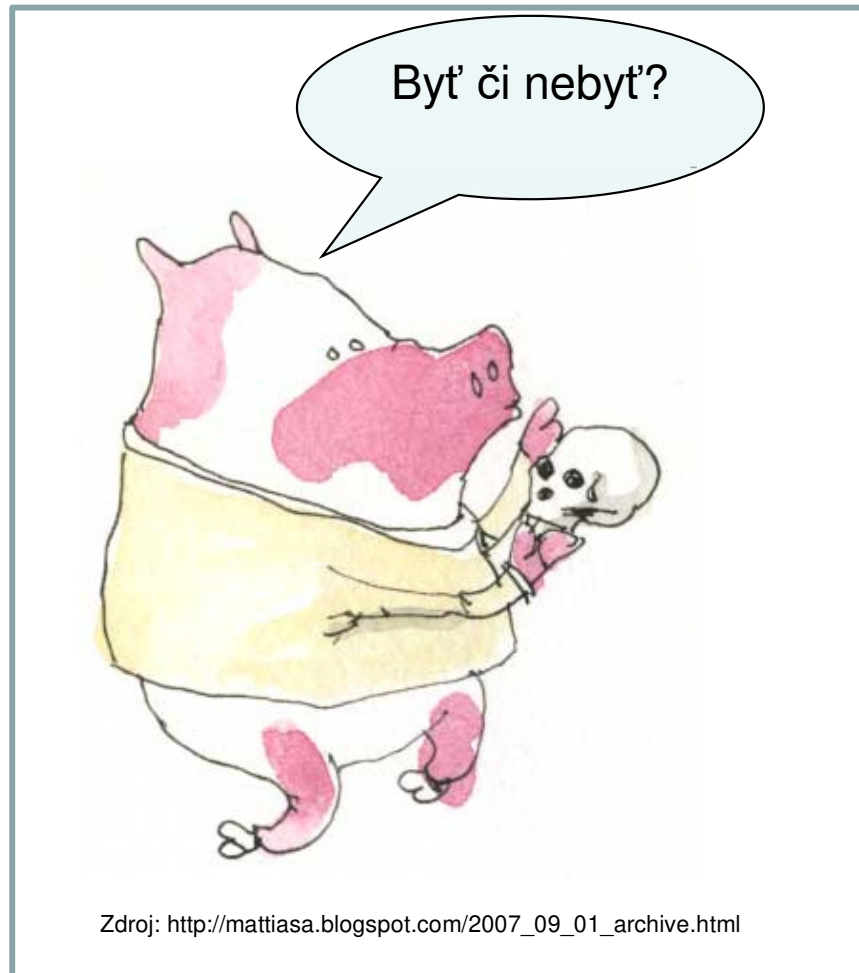

Zdroj <http://drew90210.wordpress.com/>

Jedinec

Njnižšia zootecnická taxonomická jednotka – jedinec (indivídum).

plemenný typ + úžitkový typ

Chovateľské a plemenárske postupy

- Chov bez výberu – žiadna plemenárska práca, párenie je náhodné, občas negatívny výber chorých alebo poškodených jedincov
- Hromadný výber – žiadna plemenárska práca, náhodne vybraté plemenníky, negatívna selekcia plemenníc
- Priparovací výber - cieľavedomá plemenárska práca s účelom dosiahnuť zlepšenie cielených úžitkových vlastností. Vyberajú sa plemenníci aj plemennice.

Základné pojmy plemenárskej práce

- Selekcia
- Plemenitba
- Šľachtenie
- Kríženie

Výber (selekcia)

- Prírodný
- Umelý

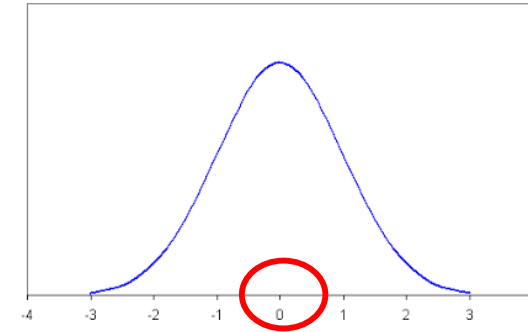
Šľachtiteľ a chovateľ hospodárskych zvierat určuje selekčné kritériá pre produkčné, reprodukčné aj zdravotné ukazovatele.

Umelý výber pôsobí proti prírodnému výberu, zhoršuje vlastnosti umožňujúce prežitie v prírode.

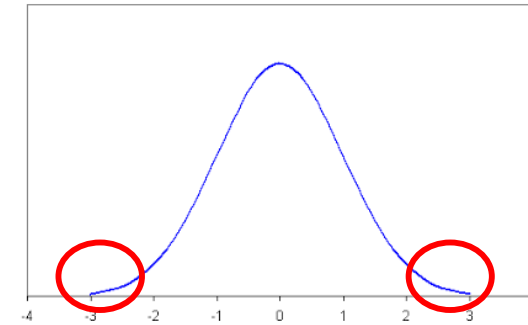
Aj pri prírodnom výbere do reprodukcie vstupuje len časť populácie, najlepšie prispôsobená konkrétnym prírodným podmienkam.

Typy výberu (selekcie)

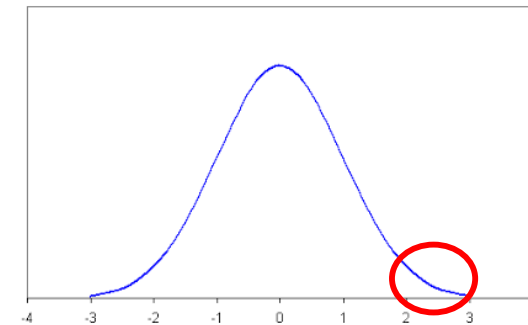
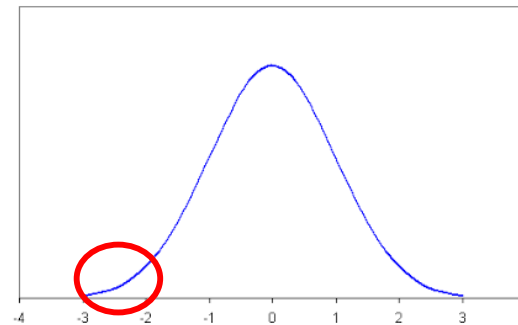
Stabilizačný

Disruptívny

Direkcionálny

Postupy výberu (selekcie)

- Tandemový – znak po znaku
- Výber podľa nezávislých výberových hraníc jednotlivých znakov – znaky súčasne, ale nezávisle na sebe
- Simultánny – znaky súčasne

Plemenitba

Plemenitba je cieľavedomé rozmnožovanie hospodárskych zvierat.

- Čistokrvná plemenitba
- Kríženie

Čistokrvná plemenitba

- **Líniová** – najvyšší stupeň čistokrvnej plemenitby
- **Medzilíniová** – príslušníci rôznych línií
- **Príbuzenská** (inbredná) – majú až do piatej generácie spoločného predka alebo predkov
- **Osvieženie** krvi – nepríbuzný jedinec rovnakého plemena

Kríženie

Kríženie (hybridizácia) je metóda šľachtenia a plemenitby hospodárskych zvierat s použitím pripárovania zvierat patriacich k populáciám, ktoré sa odlišujú svojím genofondom

- **Medziplenné**

- Zošľachtovacie – zachovanie plemena
- Kombinačné (tvorivé, plenné) – vytvorenie plemena
- Prevodné – nahradenie plemena
- Úžitkové – tvorba úžitkového hybridu

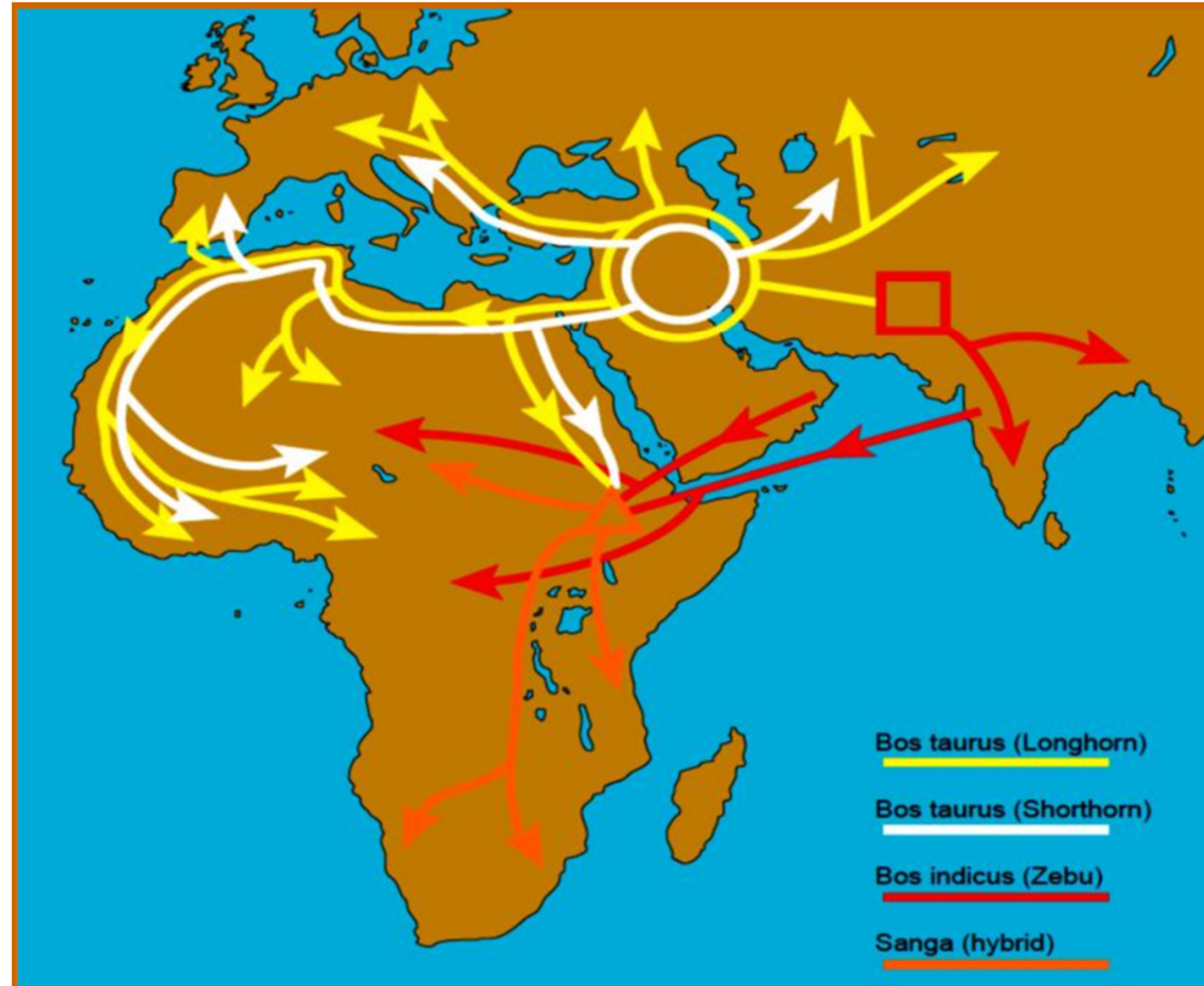
- **Medzidruhové kríženie**

Šľachtenie

Šľachtenie je zlepšovanie úžitkových a iných znakov a vlastností hospodárskych zvierat selekciou a plemenitbou.

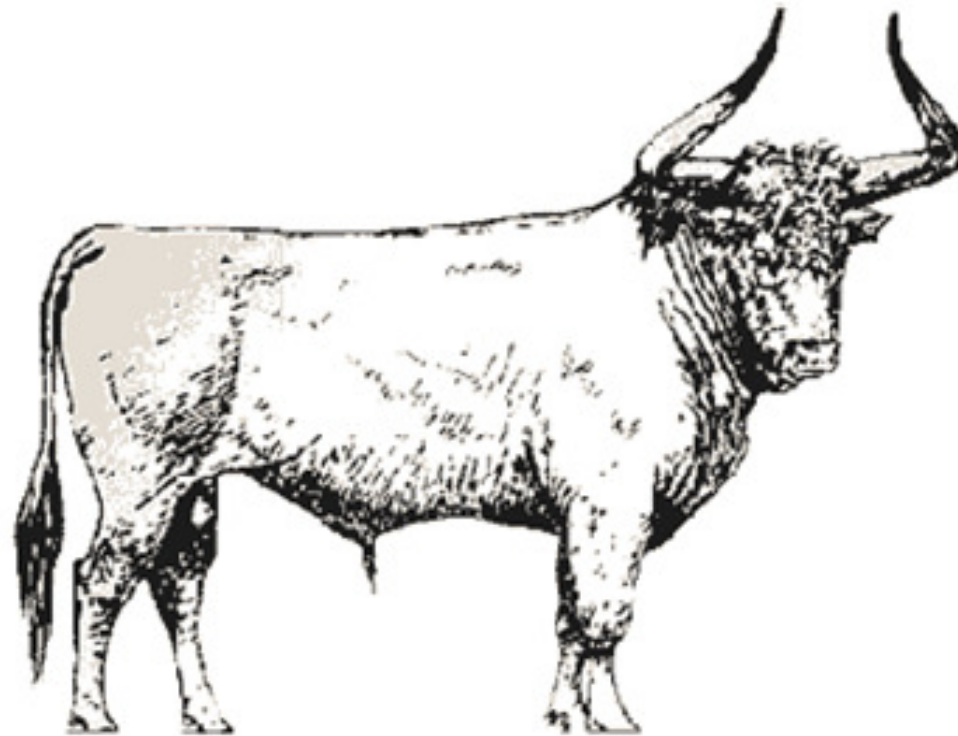
1. Selekcia
2. Plemenitba

Pôvod hovädzieho dobytka

Pôvod hovädzieho dobytka

Pratur (tur divý, auroch) - *Bos primigenius*

Zdroj: <http://www.payer.de/entwicklung/entw081.htm>

Heck cattle

Zdroj: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Abbildz%C3%BCcchtung_des_Auerochsen_Wildpark_Rheing%C3%B6nheim.JPG

Pôvod hovädzieho dobytka

domáci pratur x čelnatý dobytok

Bos primigenius x *Bos brachyceros*

- skupina praturieho dobytka (*Primigenius*)
- skupina čelnatého dobytka (*Frontosus*)
- skupina krátkorohého dobytka (*Brachyceros*)
- skupina krátkohlavého dobytka (*Brachycephalus*)
- skupina bezrohého dobytka (*Akeratos*)
- skupina priamorohého dobytka (*Orthoceros*)

Pôvod koní

Pôvod koní

Kertak (*Equus ferus przewalskii*), kôň Przewalského
stepné kone

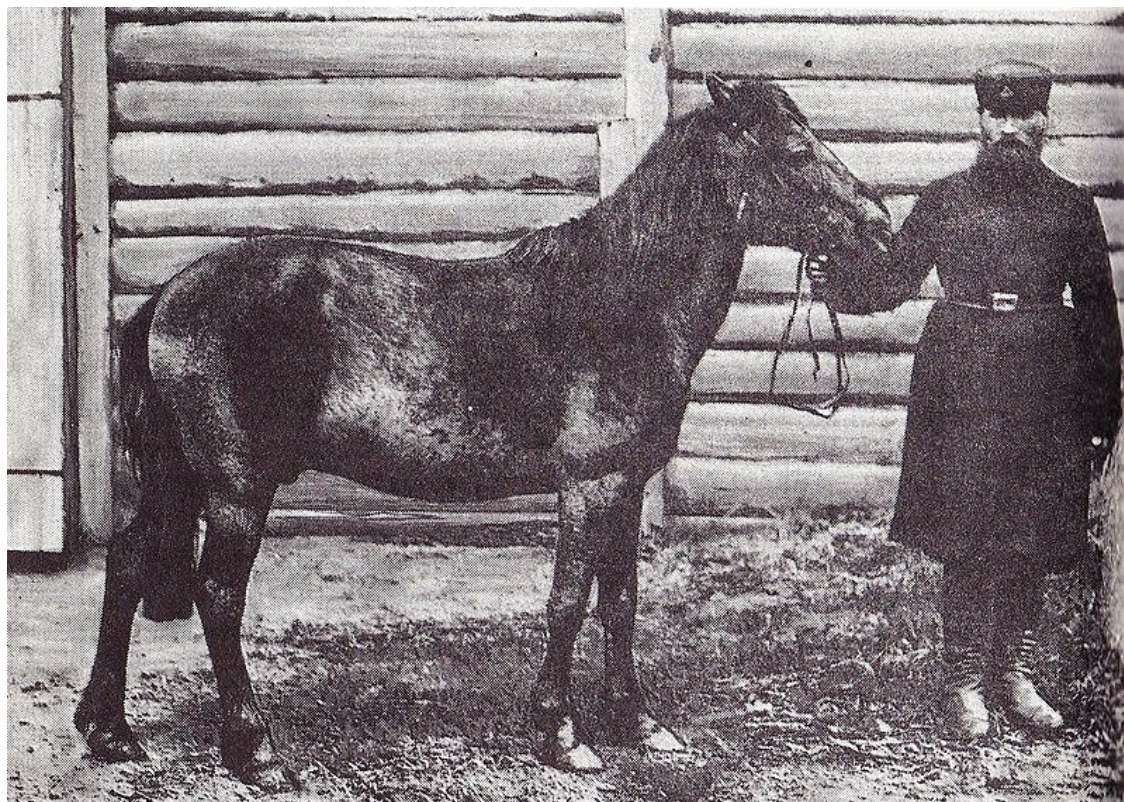

Zdroj http://en.wikipedia.org/wiki/File:Prezewalsky_26-9-2004-3.JPG

Pôvod koní

Tarpan (*Equus ferus ferus*)

kone orientálne

Zdroj: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/18/Kherson_tarpan.jpg/800px-Kherson_tarpan.jpg

Zdroj: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3d/Steppentarpan.jpg>

Pôvod koní

Kôň západný (*Equus robustus*)

kone chladnokrvné

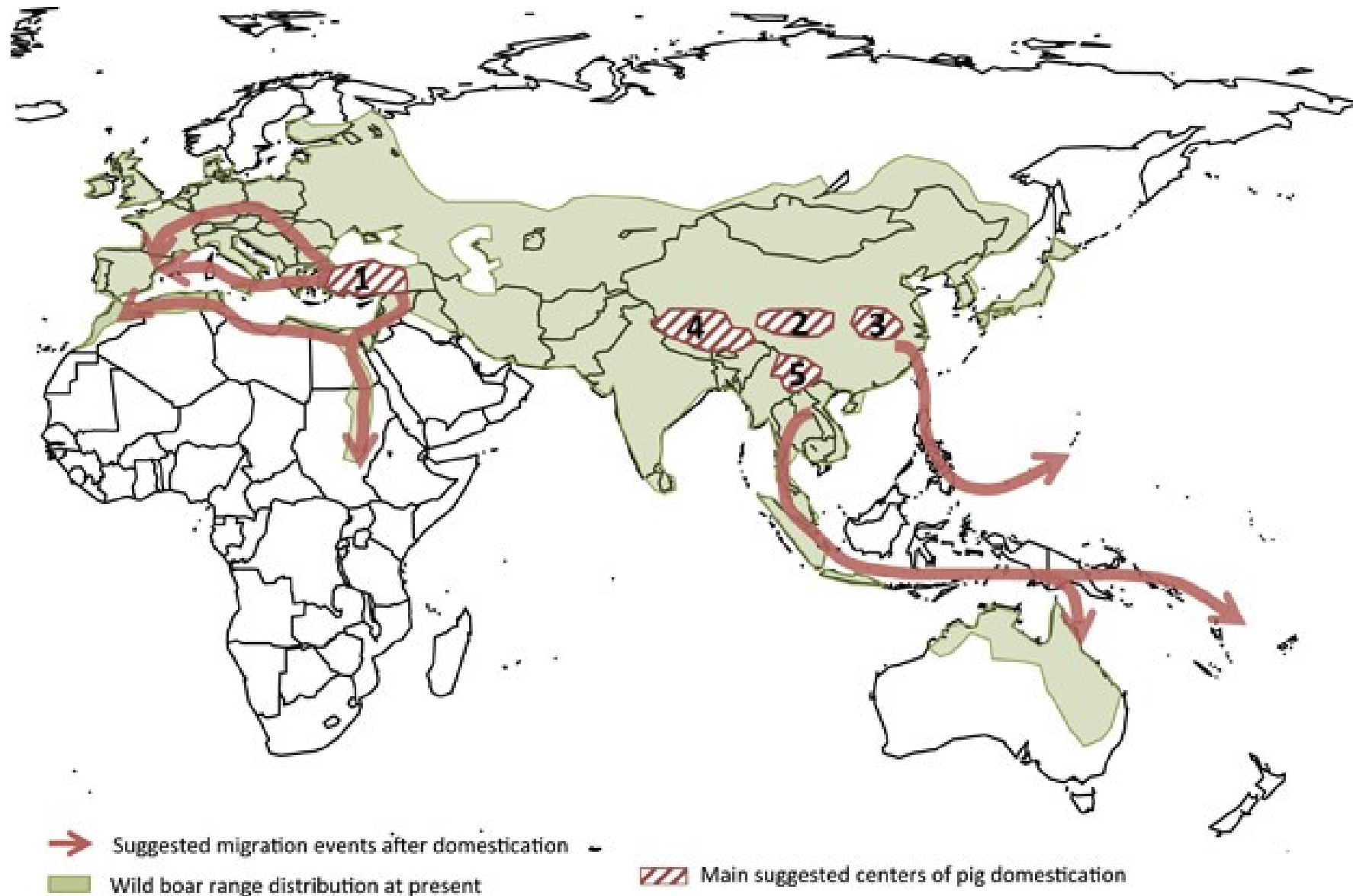
Pôvod koní

Kôň severský (*Equus gracilis*)
plemená pony

Zdroj: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/7f/Hucul_Pony%2C_Brix.jpg

Pôvod ošípaných

Pôvod ošípaných

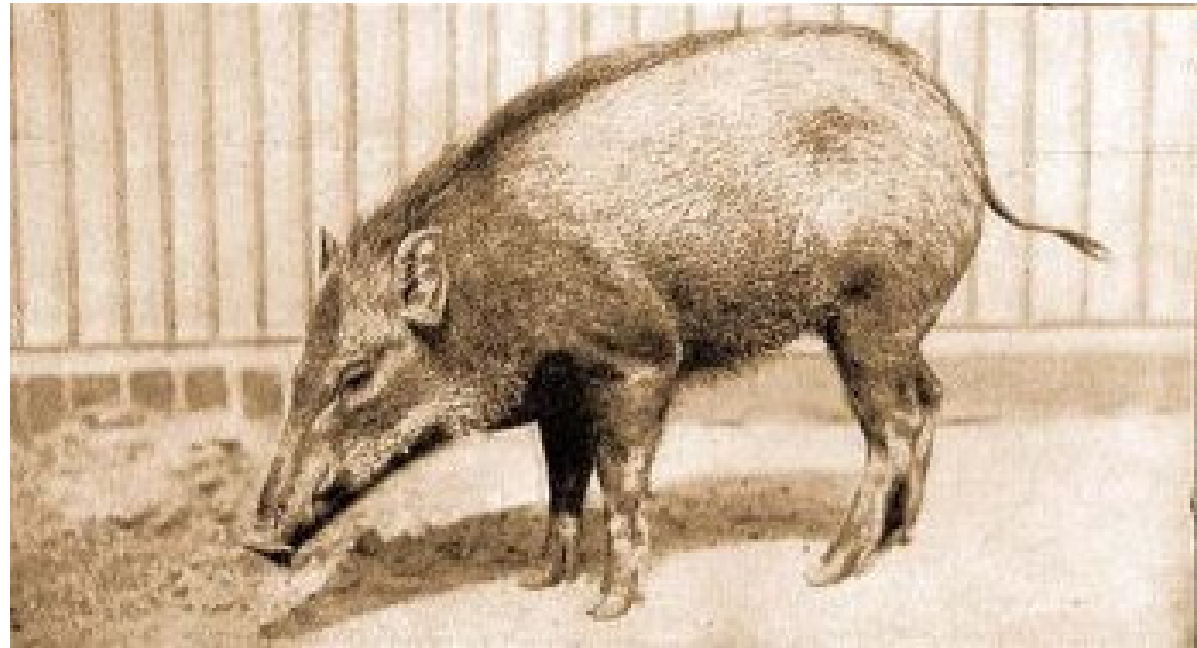
Sviňa divá európska (*Sus scrofa ferus*)

Zdroj: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c7/WildZwijn.jpg>

Pôvod ošípaných

Divá ázijská pásikovaná ošípaná (*Sus vittatus*)

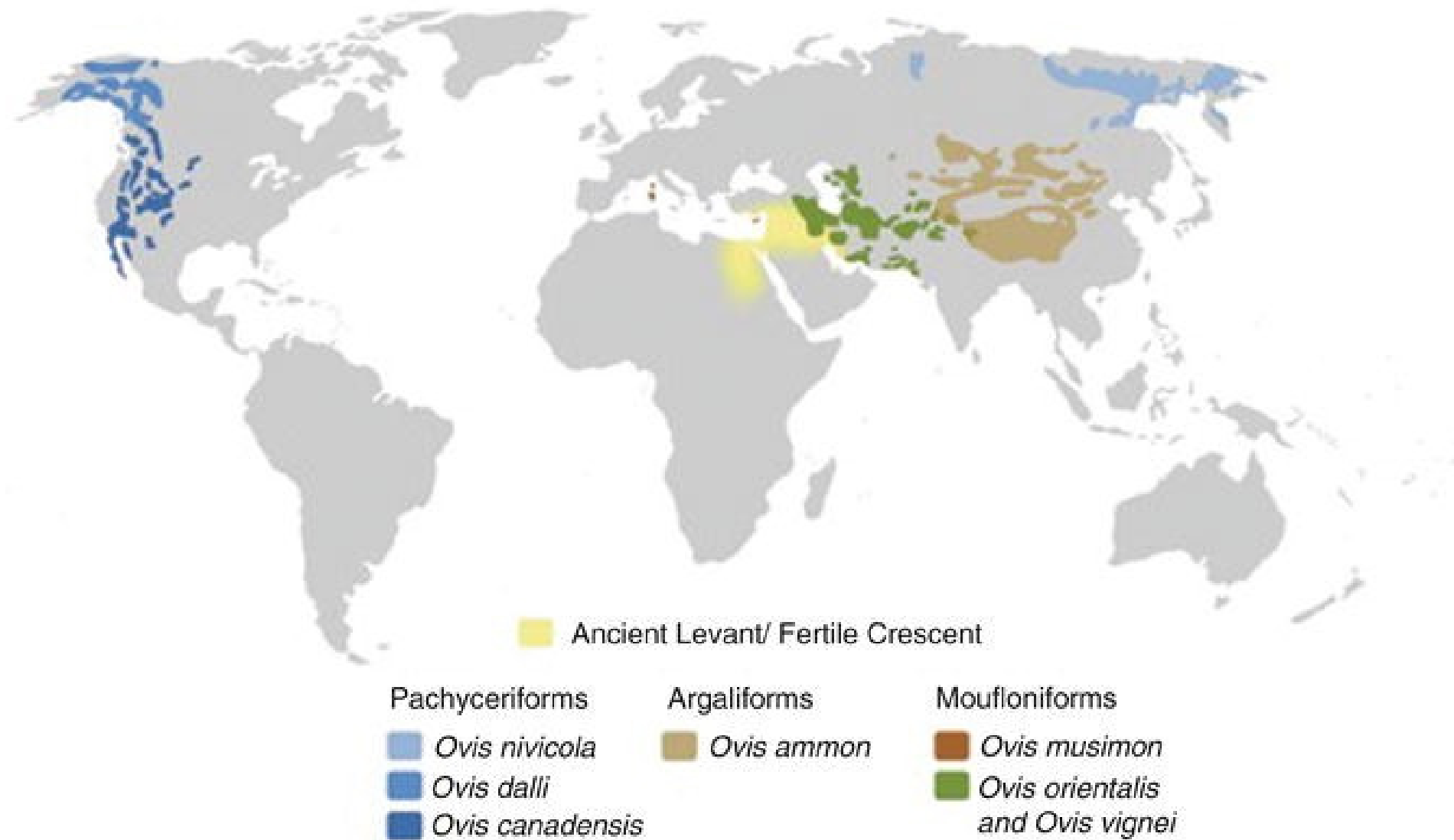
Zdroj: <http://mek.niif.hu/03400/03408/html/143.html>

Pôvod ošípaných

Divá stredomorská ošípaná (*Sus mediterraneus*)

Pôvod oviec

Pôvod oviec

Muflón cyperský (*Ovis gmeliny ophion*)

Muflón ázijský (*Ovis gmeliny orientalis*)

Pôvod oviec

Archar – Ovca stepná (*Ovis orientalis vignei*)

Zdroj: http://farm1.static.flickr.com/184/448190060_b185716a5a.jpg

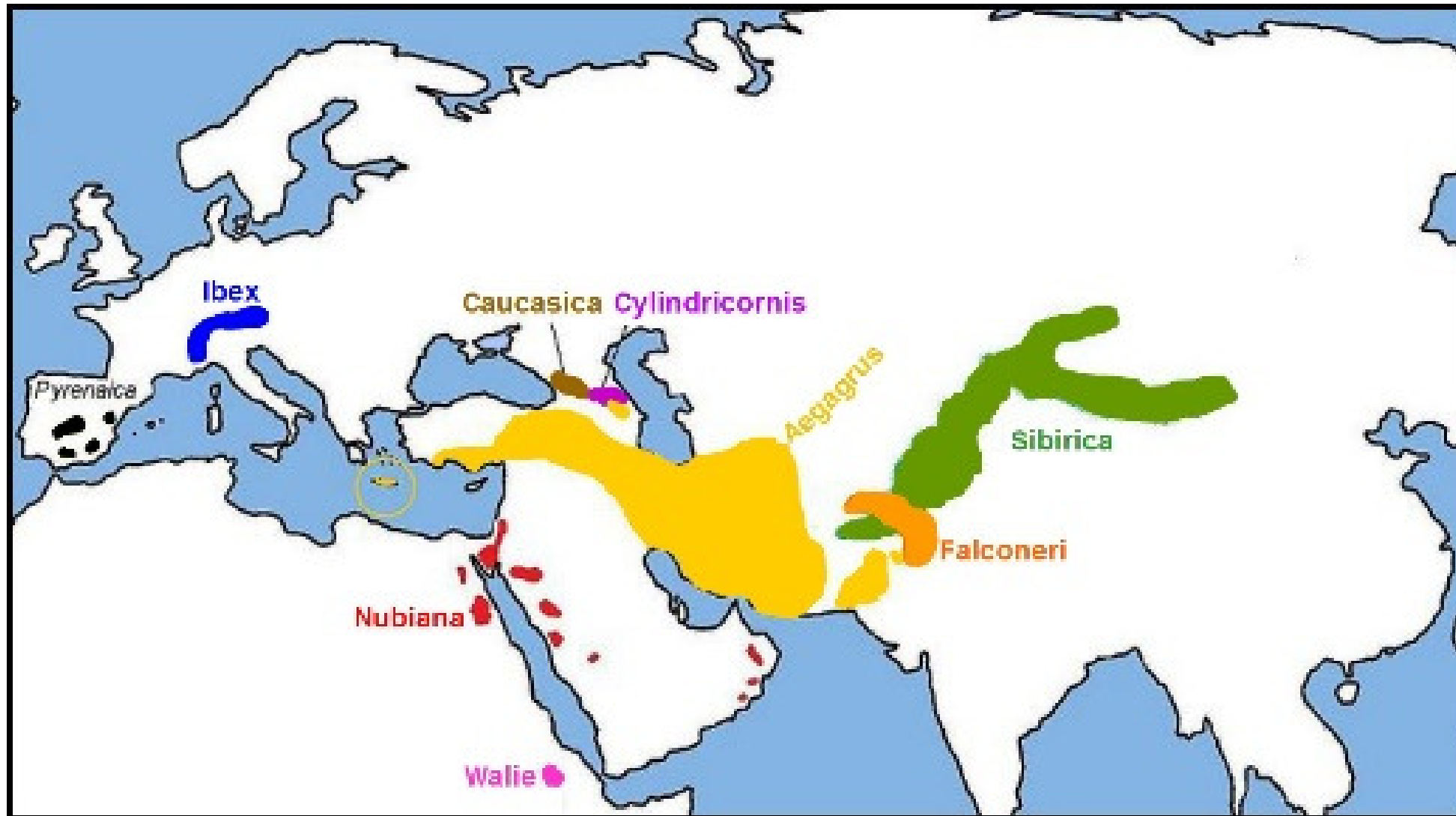
Pôvod oviec

Argali - Ovca vysokohorská (Ovis ammon)

Zdroj: <http://www.biosphere-expeditions.org/images/stories/altai/argali2.jpg>

Pôvod kôz

Pôvod kôz

Koza bezoárová (*Capra aegagrus*)

Zdroj: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f6/Bezoarziege.jpg>

Pôvod kôz

Markhur - Koza skrutkorohá (*Capra falconeri*)

Zdroj: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d8/Capra_falconeri_hepteneri.jpg

Pôvod kôz

Capra prisca

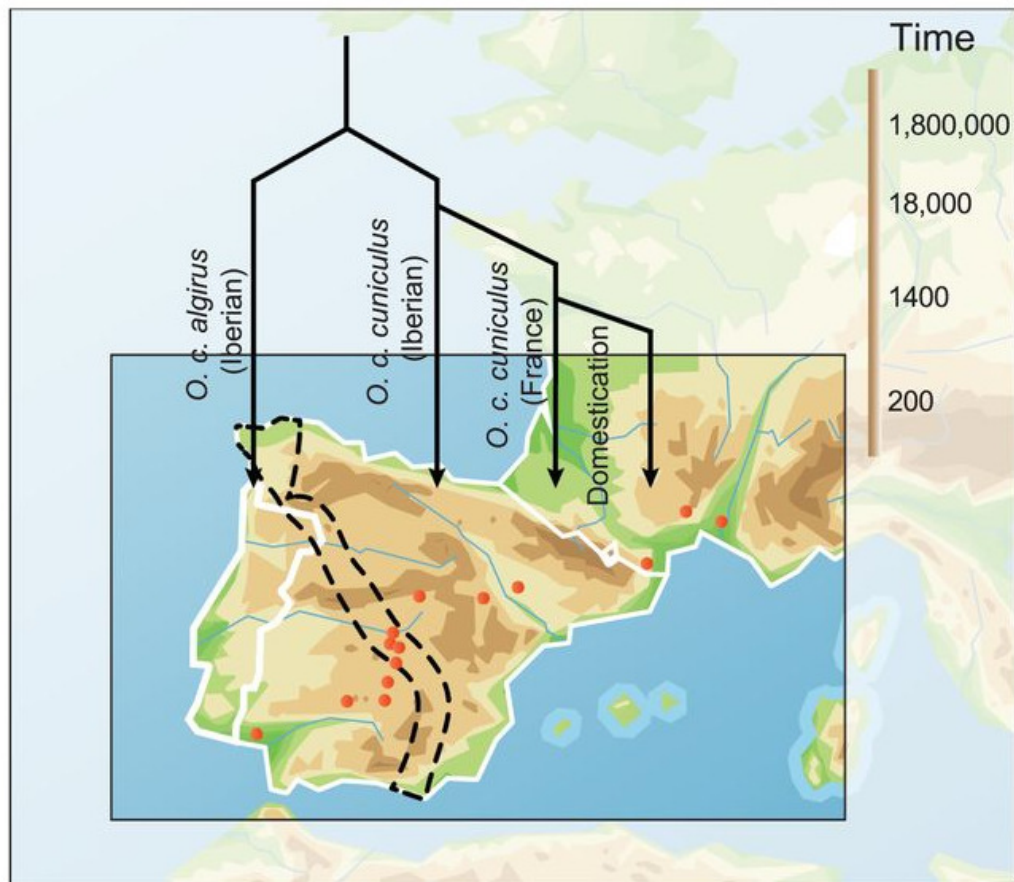
Zdroj: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/5/5f/Angora_001.jpg/800px-Angora_001.jpg

Zdroj: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/c/c3/Australain_cashmere_goat.png

Pôvod králika

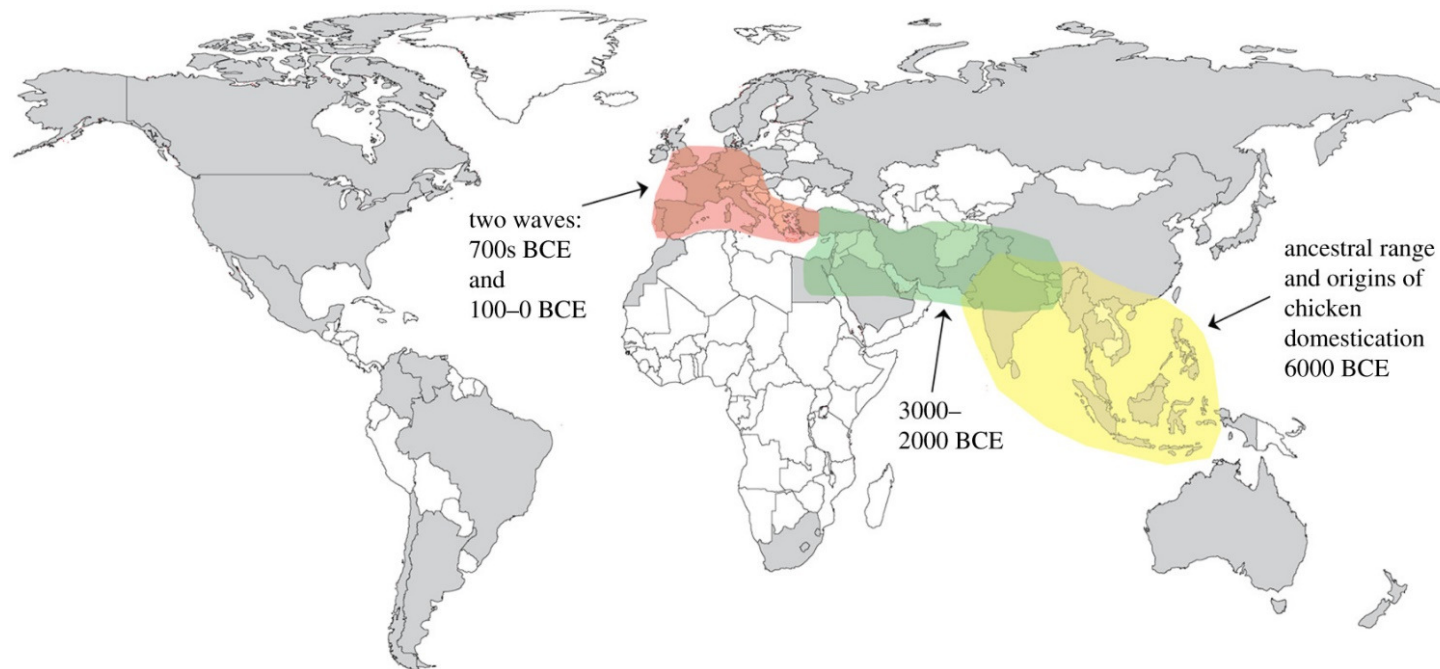
Králik divý (*Oryctolagus cuniculus*)

Zdroj: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/80/Kaninchen.jpg>

Pôvod kury domácej

Kura bankivská (*Gallus gallus*)

Cock

Hen

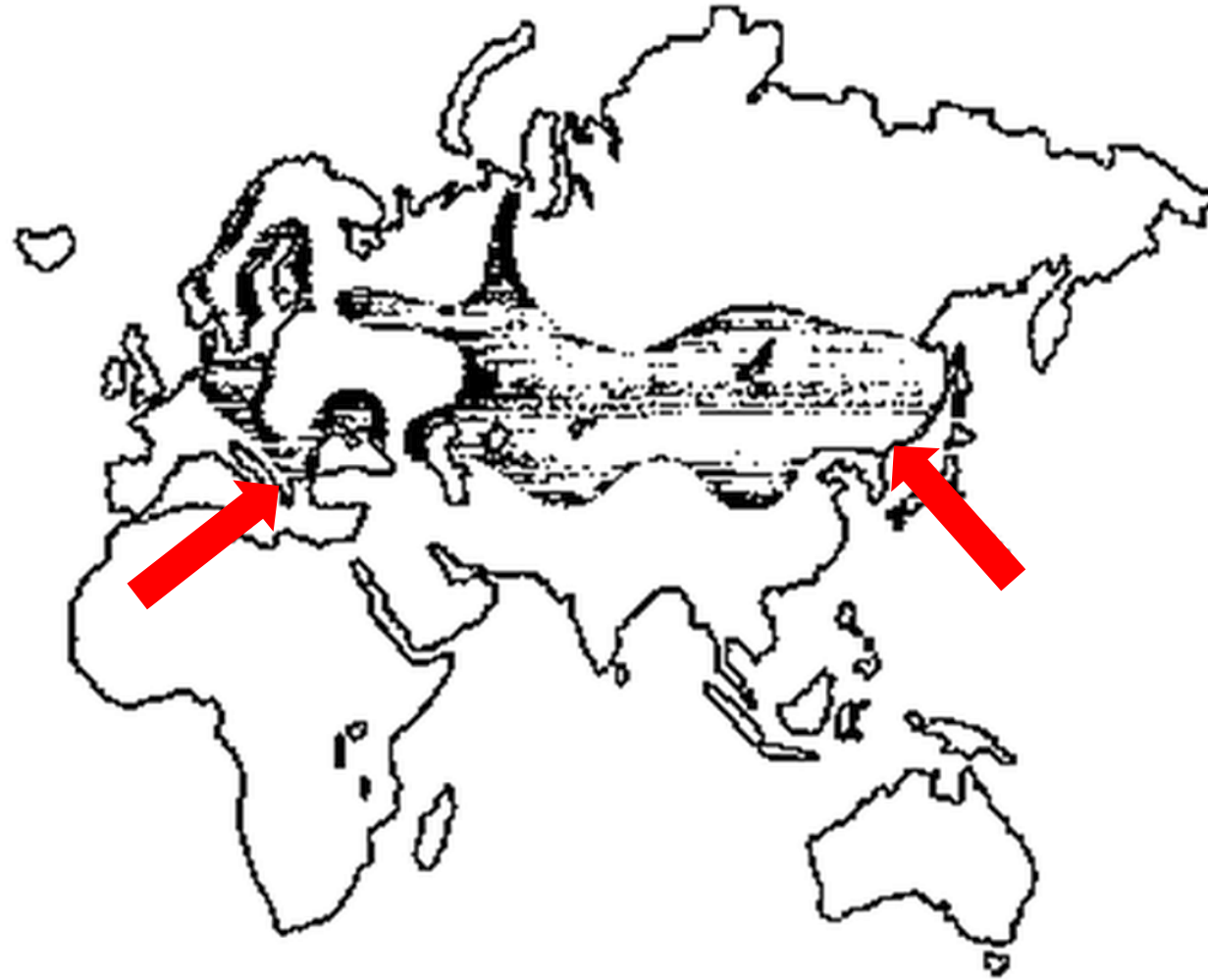
© CINHP / G. McCormack

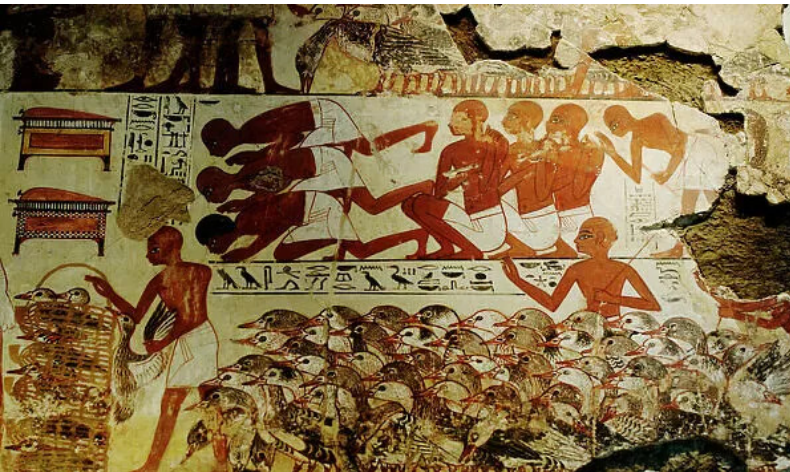
Pôvod husi

Zdroj:
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b7/Greylag_Goose_%28Anser_anser%29.jpg

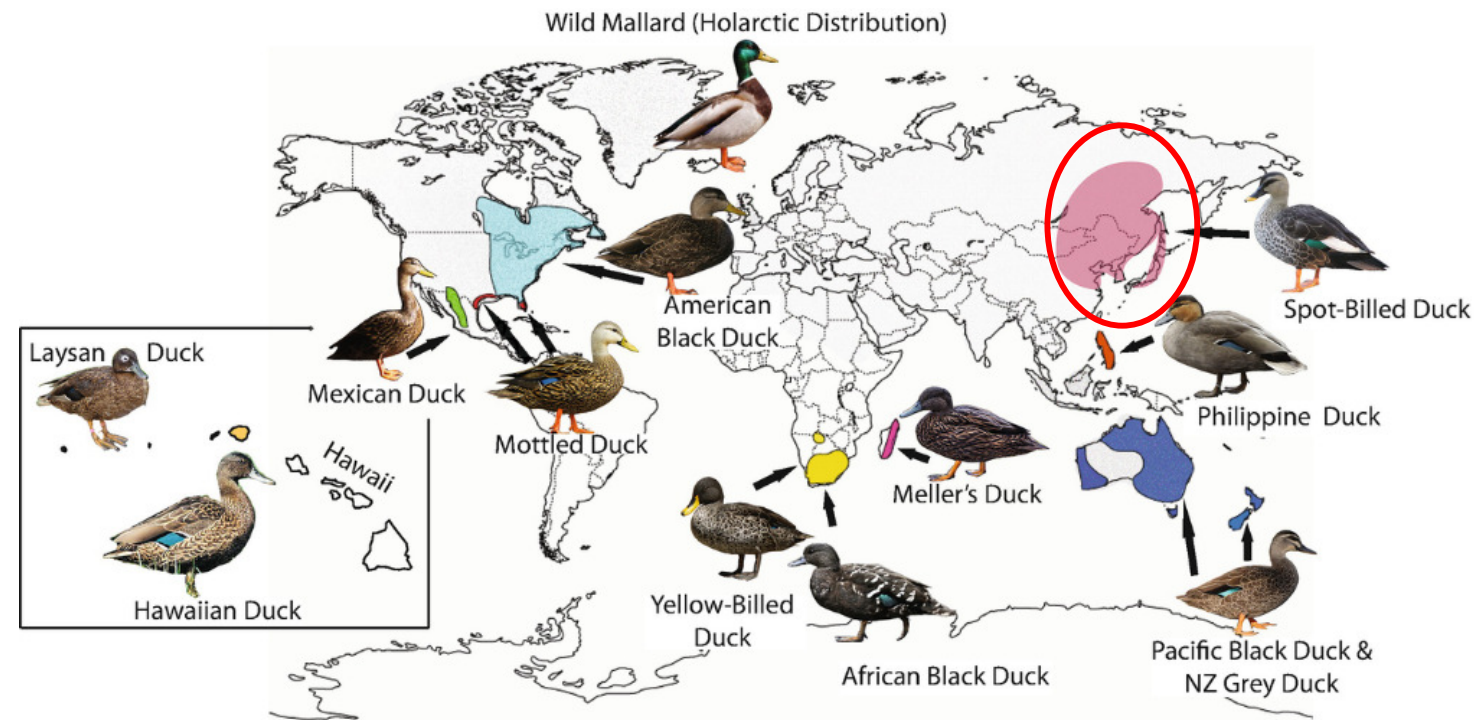
Zdroj:
http://www.discoverlife.org/mp/20p?see=I_JSA231&res=640

<http://community.nzdl.org/custom/gsdl-instrep/cgi-bin/linux/library.cgi?e=d-01000-00---off-0demo--00-1----01-10-00---0---0direct-10-4-----0-1l--11-en-50---20-about---00-3-1-00-00--4--0--0-0-11-10-OutfZz-8-00&cl=CL3.1&d=b17mie.5.3&gt=1>

Pôvod kačice

Kačica divá (*Anas platyrhynchos*)

https://link.springer.com/chapter/10.1007/13836_2020_76

Pôvod kačice

Kačica pižmová (*Cairina moschata*)

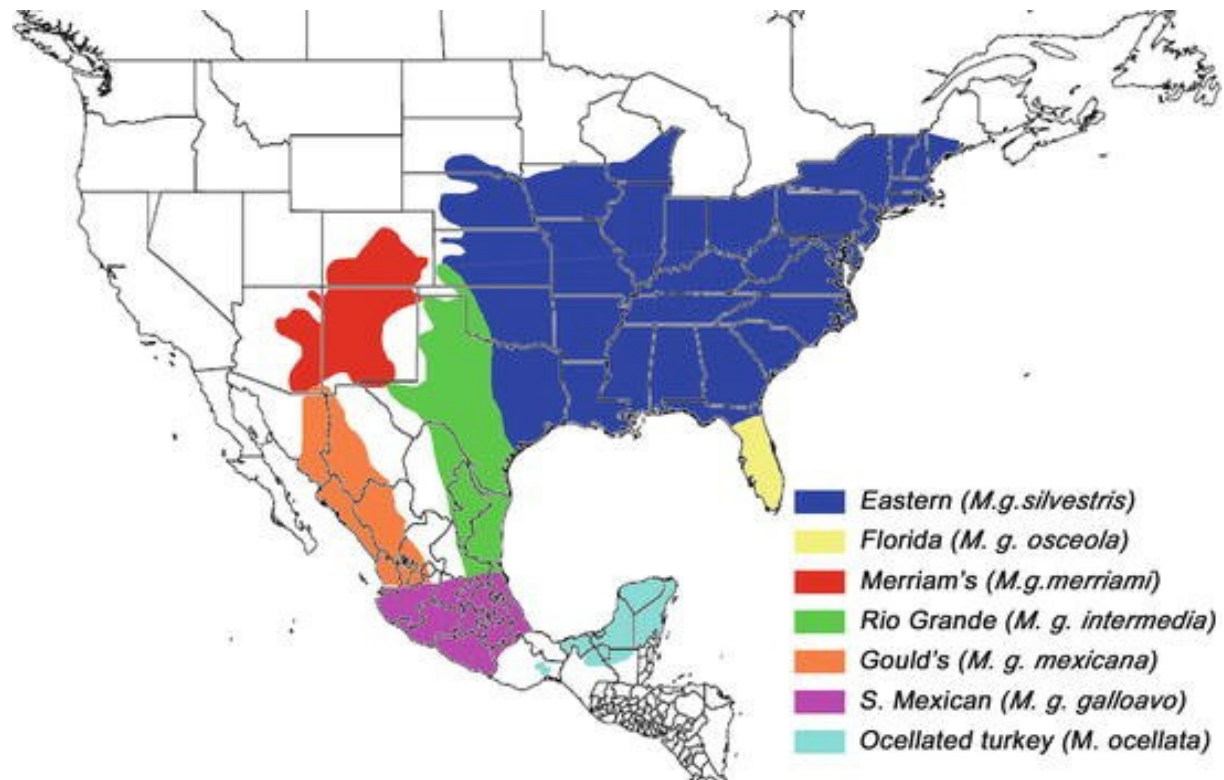
<http://www.wildfowl-photography.co.uk/wildfowl/muscovy-duck.htm>

Zdroj: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/8c/Cairina_moschata_-Texas_-USA-8.jpg

Pôvod morky

Morka divá (*Meleagris gallopavo*)

Pôvod perličky

Perlička bodkovaná (*Numida meleagris*)

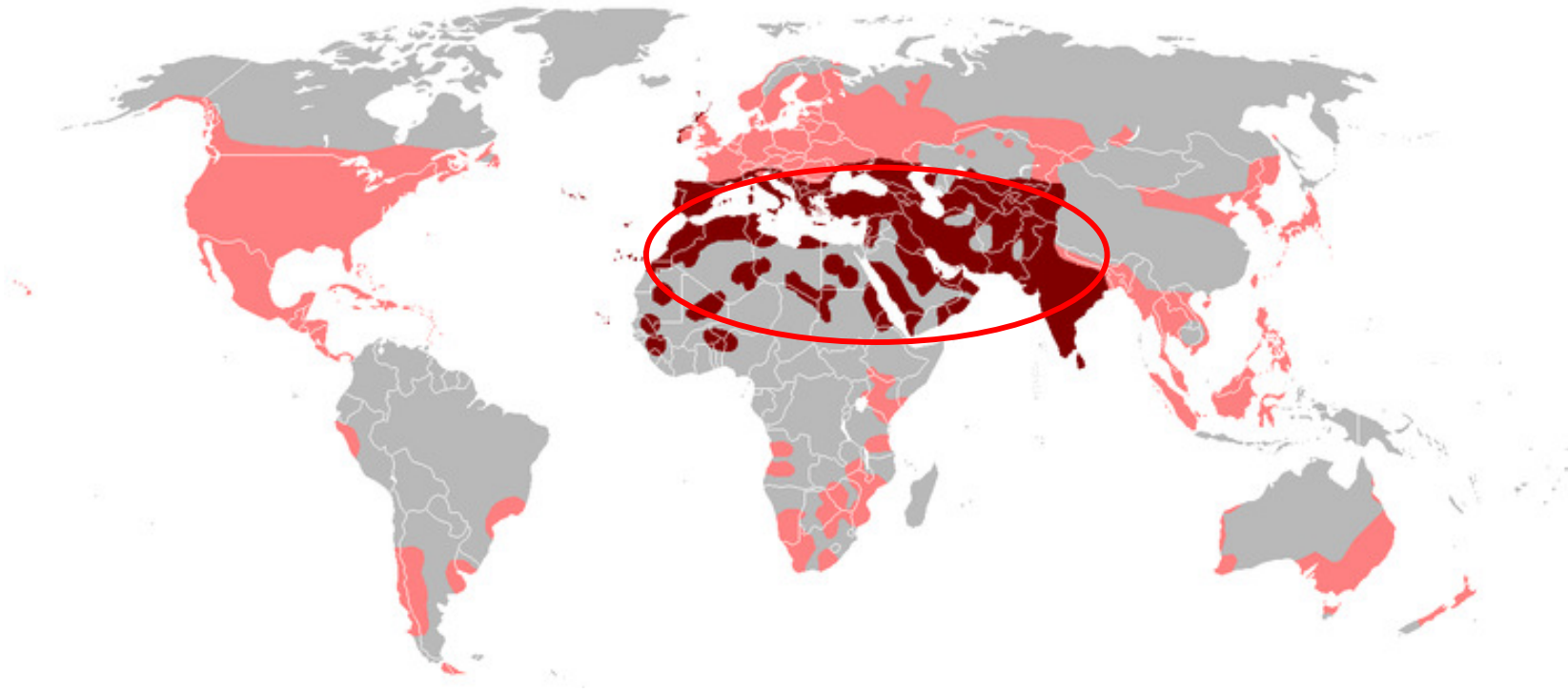
<https://oakvalewildlife.com.au/explore/our-animals/helmeted-guinea-fowl>

Zdroj: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/04/Helmeted_guineafowl_kruger00.jpg

Pôvod holuba

Holub skalný (*Columba livia*)

Pôvod psa

Vlk dravý (*Canis lupus*)

<https://news.cnrs.fr/articles/rethinking-the-origin-of-dogs>

Autor Rostislav Stach, Zdroj: <http://www.priroda.cz/clanky/foto/vlk1.jpg>

Pôvod mačky

Mačka plavá (*Felis silvestris lybica*)

Zdroj: http://maxshouse.com/african_wildcat.jpg

Ďakujem za pozornosť!